

פסחים צה

משה שווערד

1. תוספות מסכת פסחים דף צז עמוד ב

המפריש נקבה לפסחו כו' ויביא בדמיה שלמים - אומר ר"ת דהא דקתני ויביא בדמיה שלמים היינו בשנשתיירה אחר הפסח כמו כולה בבא דלעיל אבל קודם הפסח יביא בדמיה פסח וכן מחלק בהדיא בברייתא בתמורה באלו קדשים (דף יט.).

2. ספר דבר שמואל

תוד"ה המפריש וכו' אבל קודם הפסח יביא בדמיה פסח. ולכאורה נראה דעטס החילוק בין קודם הפסח ובין לאחר הפסח, דגזי"כ הוא דמותר הפסח לאחר הפסח קרב שלמים וכדלעיל (ע"י ע"ב) ועפ"ז נראה שאם צע"פ היו הצעלים עמאי מתים או סיבה אחרת שלא יכלו להקריב הפסח צמועדו ונדחו לפסח שני צכה"ג גם לאחר הפסח תמכר ויזיל בדמיה פסח, וכדלעיל (ס"ד ע"א) כגון שהיו צעלים עמאי מתים ונדחו לפסח שני דסתמיה לשום פסח קאי, אך קשה צשלמח מותר הפסח עלמנו שאם נחכפרו צעליו שוב לא

3. תוספות רי"ד מסכת פסחים דף צז עמוד ב

תניא המפריש נקבה לפסחו תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי' פסח ילדה ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים והכי פסיק הכא ותני ויביא בדמיו שלמים ולא מפליג בין קודם הפסח ובין לאחר הפסח ונ"ל דמתני' ודאי בנשתיירו לאחר הפסח מיירי וה"ג בירושלמי מתניתא לאחר כפרה והאי דלא תני במתני' יביא בדמיהן פסח קודם לפסח משום דכל עיקרו של תנא לא בא אלא להודיענו דבע"ח נדחין וה"ק דמפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים דלא חזי להקרבה ולא קדשי אלא לדמיהן שיביא בדמיהן פסח ונשתיירו לאחר הפסח ונעשו מותר הפסח דקרב שלמים כיון דמעיקרא נדחו גופן מליקרב דבע"ח נדחין אלא ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמיהן שלמים אבל קודם הפסח שיביא בדמיהן פסח אין זו שום רבותא דהא לא חזי גופן לפסח ואם נותן לרע' היא בעצמו יקרב שלמים כדכתבית בפ"ק דזבחים: [מהדות"ל]

4. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף צז עמוד ב

מותר הפסח שלא כדינו הוי ק"צ או יחיד משנה ויפלו דמיו לנדבה. לשלמים. לכאורה הוא תרתי דסתרי דנדבה היינו קרבן ציבור לקיץ המזבח ופטור מנסכים שמוטל זה על הציבור, ואילו לשלמים היינו קרבן יחיד ונסכיה עלינו, והיינו דהכא הוי גידון עקרוני שהרי הפסח הוא קרבן יחיד וכן מותר הפסח אבל הכא הוי הגידון בשעה שהביא מין אחר (נקבה וכו') או אף הביא גדי אבל שעברה שנתה והוא עתה בן שנתיים האם נשאר עיקרו קרבן יחיד לשלמים או שהוי ככללי והופך לקיץ המזבח. שהוא קרבן ציבור וכו'. וצ"ב.

5. תוספות מסכת פסחים דף צה עמוד א

שמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי - תימה לר"י דפרק לולב הגזול (סוכה דף לג:): מסיק גבי לולב דדחוי מעיקרו לא הוי דחוי [1] ויש לחלק בין דחוי מעיקרו דגבי מצות לדחוי מעיקרו דהקרבה [2] ועוד דשאני התם דמעיקרא אפשר למעוטי בתקנתא ולא דחוי גמור הוא ...

6. צל"ח מסכת פסחים דף צז עמוד ב

משנה המפריש נקבה לפסחו וכו' ירעה עד שיסתאב. בגמרא מפרש לה משום דחוי, ומזה נראה דקרבן דלא חזי למה שהופרש אף שחזי לקרבן אחר לא מהני ומקרי דחוי, דהרי נקיבה וזכר בן שתי שנים אף דלא

חזי לפסח הרי חזי לשלמים מ"מ כיון שאינו ראוי למה שהופרש נדחה לגמרי. ולפי זה המפריש פסחו בשאר ימות השנה ראוי להיות נדחה שהרי אינו ראוי לפסח דלאו זימניה הוא, ואף שראוי לשלמים, דמאי שנא מנקיבה...

7. שפת אמת מסכת פסחים דף צה עמוד א

ברש"י ד"ה וש"מ יש דיחוי בדמים כו' ותמיהא לי אמאי גרע ממותר הפסח שראוי לפסח כו' וי"ל דשאני מותר פסח כיון דהוא ראוי לפסח שני ממילא לא אידחי כלל משם פסח משא"כ במקדיש נקיבה דאידחי לגמרי ולעיל (צו ב) בפסח שנמצא קודם שחיתת השני אף על גב דלא שייך האי סברא דהרי הוא נמי ראוי לפסח שני ואפי' הכי אית בי דיחוי י"ל דהתם גרע דאידחי בידיהם כמ"ש התוס' שם משא"כ במותר פסח כו"ל:

8. ספר דבר שמואל

שמע מינה בעלי חיים נדחין. כחז בגאון ר' מנחם זעמבא
צ"מ זרע אברהם סי' כ' ס"ק כ"ח דמאן דס"ל צע"ה אין
נדחין דולפינן ממנו עובר אין הפירוש דגלי קרא שחיות הכהמה
מסלק פסול הדחוי, שהרי פסק הרמב"ם צפ"ח מה' עומאת לרעת
ה"י דצ'פורי מאורע אמרינן דחוי גם בצע"ה [א"כ, פי' שאם נשפך
הדם של השחוטת תמות המשולחת והוא צננעיס פי"ד משנה ה'],
אלה עעס הדבר למאי דאמר בירושלמי פי"ט תרומות, מו החג שנטמאו
והשיקן והח"י הקדישן דעבורין ולא אמרינן צזה דחוי משום דחוי
קודם ההקדש ודחוי דקודם הקדש אינו פוסל, ונל"י כי הדין נוהן שכל
צבמה שנתקדשה בקדוה"ג שפיר ראו שישול צה פסול דחוי דהא
קדמה הקדושה קודם הפסול, מ"מ כיון דענין הדחוי שפוסל אינו
פוסל לעצם הקדושה דהא אף שנדחה לא פקע קדושתה עדיין רק
הוא פסול להקדשה וכיון שכל הפסול הוא להפקיע תורת קדושת
קרבן ולא עצם הקדושה לכך אמרינן מכיון דבחיים ליכא עליו
עדיין תורת קדושת קרבן, וראי' לזה מדאמרינן צמנחות (ט"ז:)
מי סברת דס צלוואר צבמה קדיש דס סכין מקדשה לי, גהיינו דהכשר
הדם לזריקה להיות עליו תורת קרבן נעשה רק ע"י השחיטה, ואף
דקודם השחיטה יש עליו קדוה"ג מ"מ הרי כחז צ"מ מרכזת המשנה
פ"ה מה' חמיוין דקדוה"ג ותורת קדושת קרבן תרי מילי נינהו, ולכך
גלי קרא דאין דחוי צע"ה כיון שקדם הפסול לקדושת קרבן ואף
שלא קדם לגוף ההקדש מ"מ דע"ז שצא להדחות דהיינו לתורת קרבן
שהדחוי קדם, לאו דחוי הוא וכירושלמי בג"ל לענין מו החג, אבל
אם דנין בדחוי זה לענין דבר הגוהג מחיים וכגון סמיכה, אמרינן

9. רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ד

המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים, ירעה עד שיפול בו מום וימכר ויביא בדמיו פסח, ואם לא נפל בה מום עד שהקריב פסחו יביא בדמיו שלמים.

10. לחם משנה הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ד

המפריש נקבה לפסחו וכו'. כתב הרב מהררי"ק ז"ל ומאחר שנתבאר בפ"ג מהל' פסולי המוקדשין ופט"ו מהל' מעשה הקרבנות שרבינו ז"ל פוסק כמ"ד אין בעלי חיים נדחים ממילא משמע שיביא בדמיו פסח ע"כ. ודברים תמוהים הם דמה ענין בעלי חיים נדחים לזה דמאי דמפיק בגמרא בעלי חיים נדחים (מהן) הוא משום דלא אמרי' היא עצמה קרב שלמים משמע דכיון דנדחית נדחית ולא יביא אלא בדמיו אבל שיביא בדמיו פסח א שלמים אין זה תלוי בפלוגתא דבעלי חיים נדחים ...

11. תוספות מסכת פסחים דף צח עמוד א

ושמע מינה יש דחוי בדמים - פרש"י בתשובתו דאפילו דבר שלא קדש מתחלה קדושת הגוף אלא לקדושת דמים דחוי הוא מלקרב לבסוף דלא תימא אין דחוי אלא בדבר הקדוש קדושת הגוף ונדחה מהקרבה אבל קדושת דמים לא אלימא למידחי ותימה לר"י הא כל דחוי מעיקרו הוא דחוי בדמים ואם כן כיון דאמר דדחוי מעיקרו הוי דחוי שמעינן נמי דיש דחוי בדמים ואור"י דמשכחת ליה דחוי מעיקרו בקדוש קדושת הגוף כגון ששחט וקיבל הדם בכלי שיש בו מים דראשון ראשון דחוי הוא הלכך אפילו לבסוף רבה הדם ויש בו מראית דם הוי דחוי ולהכי איצטריך תו לאשמעינן דאפ"ל בדמים יש דחוי ובפ"ק דקדושין (דף ז:): מפורש כל הצורך.

12. ספר דבר שמואל

תוד"ה ושמע וכו' ויש בו מראית דם הוי דחוי. ותוס' כראש"ש בקדושין (ז' ע"ב) כתב שפסול מטעם שלא נתקבל מלואר הכהונה לכלי עי"ש, ודחוי הגר"ז עמ"ס זבחים דף י"ב, (עמ' ל') ד"כ שם זבחים ד"כ ובמע, הקשה שיתקדש זאוויר הכלי קודם שנגיע למים, ועי' חזו"א כאן וצטע"מ פ"ד ק"פ ה"כ ד"כ ואלו"ס ראיתי [כח. ג.] וצמקדש דוד סי' ל"ג סק"ב ד"כ כתבו כחוס' זבחים.

13. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת קידושין דף ז/ז

(עא) שם ע"ב. יש דחוי בדמים. פירש"י בדבר שאינו קדוש אלא לדמיו. לכאורה נראה מלשון זה דהכא הויא קדו"ד, אבל א"א לומר כן דהא עושה תמורה, וע"כ דהיא קדוה"ג, וכונת רש"י, שאינה עומדת אלא לדמיה, שתרעה עד שתסתאב ותימכר, וכן בפסחים צ"ח אמר הכי, ושם מפורש במשנה, דתרעה עד שתסתאב דהויא קדוה"ג, ומ"מ הוי רבותא בכה"ג שאינו כמו כל קדוה"ג שעומדת בעצמה להקרבה, והכא אינו כן וקילא קדושתה, וכה צריך לפרש בדברי תוס' כאן "אבל גבי קן אפילו רבנן מודו שהרי אין קדו"ד חלה בעופות" ולכאורה הלשון מגומגם, דהא קדו"ד ודאי חלה בעופות כמו בעצים ואבנים, אבל כונתם למאי דקרי הכא קדו"ד, היינו קדוה"ג שאינה עומדת אלא לדמיה שתימכר במומה, וזה לא שייך בעופות, דאין להן פדיון, אמנם בשילהי כריתות כ"ח גבי מטמא מקדש עשיר דקאמר יש דחוי בדמים, התם איירי בדמים ממש כמו שפי' רש"י שם, וזה אחד מן המקומות שנמצאו בגמ' מלים שוות וענינים מתחלפים:

14. תוספות רי"ד מסכת פסחים דף צח עמוד א

המפריש פסחו ומת לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח אלא לשם שלמים פי' אף על פי שבנו עדיין לא הפריש פסחו אינו יכול להקריב לשם פסחו שאין הבן יכול לירש קרבן אביו שאין הקרבן כשאר ממון אביו שהוא יורשו אלא הקרבן נקרא ע"ש אביו ואם היא חטאת מתה ואם הוא אשם ירעה עד שיסתאב ויפלו דמיו לנדבה ואם היא עולה או שלמים מקריבין ע"ש עצמו ופליגי בה רבנן ור' יהודא אם היורש סומך ומימר דרבנן סברי יורש סומך ומימר ור' יהודא סבר אינו סומך ואינו מימר ואם הקרבן יקרא על שמו ושליו הוא אמאי אינו יורש ואינו סומך א"ו הקרבן על שם אביו נקרא ולא על שמו ומש"ה אינו יורש ואינו סומך ורבנן דאמרי יורש וסומך ומימר משום דרביי' קרא כדאמרינן בריש תמורה וכיון שאין לו כח לירש קרבן אביו אינו יכול לצאת בפסחו של אביו ועל שם אביו אינו יכול לשוחטו שאין הפסח נשחט אלא לאוכליו הילכך לא יביאנו לשם פסח אלא לשם שלמים עיין בה' קמייתא דזבחים שמוכה שם שאין היורש קונה קרבן אביו: [מהדות"ל]

15. תוספות רי"ד מסכת פסחים דף צח עמוד א

שם יביאנו לשם שלמים לששה עשר. פירושו בארבעה עשר אינו יכול להביאו לשם שלמים מפני שהוא אונן ואונן אסור להביא קרבן ביום אנינותו כדבעי למימר לקמן: [מהדות"ל]

16. תוספות רי"ד מסכת פסחים דף צח עמוד א

שם אילימא דמת קודם חצות הא חל אנינות עלוי' **פי' הוא דתנן אונן שוחט ואוכל פסחו לערב כגון דמית אחר חצות דחל חיוב' דפסח עלוי' ברישא** כדאמר' בזבחים בפ' טבול יום דמקשי' דר"ש אדר"ש ותירץ אביי לא קשיא כאן שמת קודם חצות וכאן שמת לאחר חצות קודם חצות דלא חזי לפסח חיילא עלי' אנינות לאחר חצות דחזי לפסח לא חיילא עלי' אנינות: [מהדות"ל]

17. תוספות מסכת פסחים דף צח עמוד א

הא חייל עליה אנינות - אף על גב דקרינא ביה לפי אכלו בלילה מכל מקום אינו יכול לשלח קרבנותיו כדאמרין (זבחים דף צט:): שלמים בזמן שהוא שלם.

18. ספר דבר שמואל

תודיה הא וכו' שלמים בזמן שהוא שלם. וזכ דוקא במת קודם חצות שאז מופקע לגמרי מהבאת פסח מהיית ואפי' עס אחרים ג"כ אין שוחטין עליו, אבל במת לאחר חצות שחל עליו חיוב הבאת פסח אין שוחטין עליו בפני עצמו מדרבנן שמה יציאתו לידי פסול, אבל עס אחרים שוחטין עליו וכמו"ש החוסי לעיל בפרק האשה (י' ע"ב) בתודיה האונן, וכאן איירי עס אחרים ולכך כשצנו ממנוה עמו יציאתו לשם פסח ודלח כמו"ש רש"י בד"ה אי נימא, דמתניתין קחני יציאתו דמשמע בפ"ע.

19. חכמת מגוח

דף צח ע"א רש"י בד"ה אלא דמת כו' פסחין. כ"כ שלא ימעלו בהן: בד"ה הפסח כו' מניחו משלו. כ"כ וכל כך למה לפי שאין מתללין בהמה על פחות מכדי דמיה והא דאמר שמואל הקדש שזה מנה שחללו על שום פרוטה מהולל ס"מ דיענד אבל לכתחלה לא ואס כו':

20. תוספות יומא דף כט/א

... והיה נראה לדקדק דלא מיפסל אחר התמיד כדתנן בס"פ מי שהיה טמא (פסחים דף צח.) פסח שנתערב בככור אם חבורת כהנים יאכלו ונתערב מחיים קאמר **מדפריך עלה בגמ' והא אין מביאין קדשים לבית הפסול [1]** **אלמא לא מיפסיל אחר תמיד** מיהו מצינו לדחות דפסח דהתם היינו מותר פסח דהוי שלמים ושחט להו קודם לתמיד של בין הערבים ...

21. תוספות מנחות דף מט/א

ומיהו קשיא בהכי כיון דאיכא איסורא דאורייתא היכי מקריבין לכתחלה ואין לומר דמשום ספיקת פסח דחי ליה איסורא דאורייתא ותו דמסקינן התם דמשום סמיכה שבקינן ליה דליכא נמי אלא מצוה בעלמא וגבי בכור דוחה נמי (דבמותר הפסח איירי) לכך נראה דודאי בתמיד של שחר דכתיב תעשו הוא דמעכבי עשיות דדם [2] **אבל בתמיד של ערב לא מעכבא אלא הקטרה דכולי קרא בהקטרה איירי**

חודק היא, והקשה ע"ז בלחם נשמה שם שזב אינו חלל למי"ד דס"ל
דמציאין קדשים לבית הפסול חבל הרמזים שפסק בהלכה הי שאין
מציאין קדשים לבית הפסול איך יצוא שלמים ויחנה בחודק וברי
ממעט זמן אכילתו עיי"ש שנשאר בקושיא.

ועי' בשו"ת חכם לבי סי' כ"ג שכתב דאין לתרץ דדוקא בשתי צדמות
שנחטרו הוא דאין מציאין קדשים לבית הפסול חבל בצדמה
אחה שהיא ספק שלמים ספק חודק מציאין, שהרי אמרינן במנחות
פרק החודק (פי' ע"ב) אמרו למדין לפני רבי ולימא אי הכי דקיימא
חודק היא הכי תהוי שלמים אמר לכו משום דקא ממעט באכילת
שלמים, שמעינן מהכא דלאו דוקא בשתי צדמות ודאחה שנחטרו
הוא דאין מציאין קדשים לבית הפסול חבל אפי' בצדמה אחת ג"כ
אין מציאין עיי"ש, ועפ"ז נדחה ג"כ מש"כ לעיל בדספק אם מציא
לבית הפסול אמרינן ספיקא דרבנן לקולא שהרי בצדמה אחת דהוי
ספק ואעפ"כ אמרינן דאין מציאין קדשים לבית הפסול.

ונראה שיש לקיים מה שכתבנו לעיל ועפ"ז ליישב דברי הרמזים,
שיש לחלק בין נחטרו ב' צדמות שאז ודאי מציא קדשים
לבית הפסול וצד הלכה כחכמים שאין מציאין קדשים לבית הפסול,
חבל צדמה שנמלחה כיון שצדמה זו היא ספק שלמים ספק חודק
מוחר להקריבה דספיקא דרבנן לקולא, וכה דאיתה צפרק החודק
שאין להקדיש צדמה בספק שלמים ספק חודק, בהם שאני, שמקדיש
לכתחילה על הספק, ואין לעשות לכתחילה ספק דרבנן בידים וכמו"ש
המג"א צ"י י' סק"ח* (ועי' שד"ח כללים מערי הסמ"ך כלל מ"ה)
חבל בצדמה שנמלחה שצדמה קדושה כבר והוי דיעבד והספק הוא
נפנינו וצד שפיר אמרינן ספיקא דרבנן לקולא, ועיי"ש בשו"ת ח"ל
הג"ל שנדחק לחלק בין לכתחילה לדיעבד ודחה חילוק זה שהרי גם
צדק דמנחות הוי כדיעבד, אך לדברינו הג"ל עולה הכל כהוגן.

אין מביאין קדשים לבית הפסול. הנה הא דאין מציאין קדשים
לבית הפסול כתב בקרית ספר בפ"ו מהלכות פסוקי"ק שאינו
חלל מדרבנן, וכ"כ בשערי"מ פ"ו פסוקי"ק הי"ח [כד. ח.]. והוכיח
כן מהחוב' לעיל (פ"ט ע"א) בחוד"ה הי"מ עיי"ש.

ובתו"כ פרשת לו פרשת ד' (ובתו"כ עם פירוש הח"ה הוא
פרשת ה') הי"ב איתה, מניין לדם אשם שנחטרו בדם
שלמים וכו' וכול אפילו נחטרה מחיים תלמוד לומר הוא וכו' ר"ש
הומר אשם שנחטרו בשלמים שניהם ישחטו בלפון וכו' אמרו לו אין
מציאין [קדשים] לבית הפסול ע"כ, והנה ברישא דריש מקרא וצ"ל
אמרו לו דאין מציאין קדשים לבית הפסול, ובעכ"ל דאסמכתא
בעלמא הוא כמו כמה דרשות דתו"כ דלא הוי חלל אסמכתא בעלמא
כמו"ש החוב' צ"ב (ס"ו ע"א) בחוד"ה שאני, ועפ"ז נראה שאם
הוא ספק אם מציא קדשים לבית הפסול, אזלינן לקולא ככל ספיקו
דרבנן ובאשם שנחטרו בשלמים כיון דממנ"פ מציא את השלמים לבית
הפסול לכך אסור כיון שטובה ודאי איסור.

והנה כתב הרמזים בפ"ו פסוקי"ק הי"ח צדמה שנמלחה מירושלים
ועד מגדל עדר וכו' ויצאה שלמים ויצא עמה לחם שמה

23. תוספות זבחים דף עה/ב

שביעית עין לוקחין בדמיה תרומה מפני שממעט באכילתה - פירש בקונטרס שהתרומה זמן אכילתה לעולם ושביעית זמן אכילתה קודם שתכלה לחיה מן השדה ונמצא זה מביא תרומה לידי ביעור והא דתנן במס' שביעית (פ"ט מ"ח) לאחר ביעור מחלקן שלש סעודות לעניים רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים יאכלו מ"מ ממעט באכילתה לאחר שחילק שלש סעודות ואינו מוצא למיחלק וא"ת תרומה קודם לפסח יהא אסור לתמצה משום דקא ממעט באכילתה וי"ל דהכי עדיפא ליה ושרי משום דכתיב (במדבר יח) למשחה ולא דמי למבשל ירק בשמן תרומה (לקמן עו.) שהירק מיתקן ע"י השמן ולא השמן ע"י הירק ועוד דעיסה מתחמצת מאיליה ואפילו מערב בה שאור מ"מ בלאו הכי היתה מתחמצת קצת:

24. שערים מצויינים בהלכה

דף צח: אמרו לו אין מביאין קדשים לבית הפסול. פרש"י שממעט בזמן אכילתן. והקשו התוס' במס' זבחים (עה: ד"ה שביעית) א"כ יהא אסור לחמץ תרומה קודם לחג הפסח דממעט זמן אכילתה, ותירצו דהכי עדיפא, דהא כתיב (קרח יח-ח) "למשחה", ודרשו שיאכלו דרך גדולה. ונ"ל עוד טעם להתיר שע"י שחימצה מטיבה לאכילה, ורווחא לבסומא שכיח, ועוד שע"י שמטיבה מתרבה אוכלים, שיש אחרים שרוצים לאכלה, וממילא לא יבא לידי נותר.

25. מרדכי על גיטין - אות שסו

[שסו] [דף לב ע"א] השולח גט לאשתו או ששלח אחריו שליח ומפרש ריב"א כגון שיש עדים לשליח הב' ששמו הבעל שליח קודם שהגיע גט לידה דאל"כ חיישינן לקינוניא דאפילו אם יאמר אחר שבא הגט לידה אני שלחתי לבטלו אין להאמינו:

מצאתי תשובת רש"י ז"ל ששאלת על האשה שעשתה שליח לקבל גיטה ונתעצל השליח בשליחותו ועשתה שליח אחר וקבל זה השליח האחר גט שאין הגון וכששמע הראשון נתחזק בשליחותו והלך אצל הבעל וקיבל גט כשר דעתו נוטה שלא בטלה שליחותו של ראשון בשביל שליחותו של שני שלא מצינו בכ"מ שליח בטל בגלוי דעתא ואף במבטלת השליח עצמו לפנינו נחלקו בה ר"י ור"ל דתנן וכן היא שנתנה רשות לשליח לקדשה והלכה היא וקדשה עצמה אם שלה קדמו קדושיה קדושין ואם של הלוחה קדמו קדושיה קדושין ואיתמר לא קדשה עצמה וחזרה בה מהו רבי יוחנן אומר חוזרת דאתי דבור ומבטל דבור ור"ל אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דבור ואיתותב ר"ל מדתנן השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח וא"ל גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל וטעמא דבטליה אבל גלוי דעתא לא אשכחנא דבטל ועוד מדקתני אם הגיע גט לידה אינו יכול לבטל והוינן בה פשיטא ומשנינן לא צריכה דמיהדר עליה מעיקרא לבטולי מהו דתימא כאילו בטליה מעיקרא דמי קמ"ל ועוד דאביי ורבא פליגי בגלוי דעתא בגיטא והלכה כאביי דאמר לאו מלתא היא וכ"ש הכא דליכא גלוי לבטולי אלא להדורי בתר גירושין וכל הקודם קודם ואנן סהדי דניחא לה כל היכא שתתגרש שהרי כמה ימים חזרה אחר גירושין ועוד דתנן בפסחים חבורה שאבדה פסחה ואמרו לאחד צא ובקש לנו ושחוט עלינו והלך ומצאו ושחט והן לקחו אחר ושחטו אם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והן אוכלין עמו ושלחן יוצא לבית השריפה כו' אלמא היכא דשלו נשחט ראשון אע"פ שקדמה לקיחתן לשחיטתו קתני הן אוכלין עמו ושלחן יצא לבית השריפה אלמא אע"פ שמחזירין לעשות שליחותו ע"י עצמן אפ"ה לא בטלה שליחות מן השליח ושולם שלמה ברבי יצחק:

26. שו"ע אבן העזר - סימן לה

(יב) האומר לשלוחו: צא וקדש לי אשה, ומת השליח, ואינו יודע אם קידש לו אשה או לא קידש, הרי זו בחזקת שקידש, שחזקה שליח עושה שליחותו. והואיל ואין יודע איזו אשה קידש לו, הרי זה אסור בכל אשה שיש לה קרובות שהן ערוה עמה, כגון אשה שיש לה בת או אם או אחות וכיוצא בהן, שאם תאמר ישא זו, שמא אמה קידש לו שלוחו או אחותה או בתה. ומותר באשה שאין לה קרובות כגון אלו. היתה לה קרובה כגון אם: או אחות וכיוצא בהן, והיתה הקרובה אשת איש בשעה שעשה שליח, אע"פ שנתגרשה קודם שימות השליח, ה"ז מותר בה, ואין אומרים שמא קידש השליח את קרובתה אחר שנתגרשה, מפני שלא היתה ראויה בשעה שעשה השליח, ואין אדם עושה שליח לקדש לו אלא אשה שיכול הוא לקדשה בשעת השליחות: הגה - וכן אם באו הקרובות ואמרו: לא נתקדשנו, ועמדו ונשאו, מותר באשה זו, דהא ודאי לא נתקדשו הקרובות (הר"ן פ' המקבל ריב"ש

סימן פ"ב). י"א דהוה הדין אם צוה לקדש אשה פלונית, ומת השליח, נאסר מיד בקרובותיה מטעם חזקה של יח עושה שליחותו (תוספות פרק המקבל). ויש חולקין בזה:

27. תוספות מסכת פסחים דף צח עמוד ב

ופטורין מלעשות פסח שני - לא דמי להא דאמר לעיל (פח:): שכח לפני זריקה חייבין לעשות פסח שני.

28. מהרש"א הידושי הלכות מסכת פסחים דף צח עמוד ב

תוספות בד"ה ופטורין כו' שכח לפני זריקה חייבין כו' עכ"ל היינו הך דתני בפ' האשה שכח רבו מה אמר לו אם גדי אם טלה דקאמר אביי עליה שכח לפני זריקה חייבין לעשות פסח שני דכי אזדריק לא חזי לאכילה ויש לעיין בזה אמאי לא דמי הך לדהכא דה"נ הכא דכי אזדריק לא חזי לאכילה ודו"ק:

29. ספר דבר שמואל

תודיה ופטורין וכו' לא דמי להא דאמר לעיל. בקרני ראס
על המהרש"א זיאר הטעם דהתם ששכח נחצטלה בשליחות
מטעם דאמר לוי לתקוני שדחתך ולא לעויתי עיי"ש, וכנה לעיל בפרק
האשה (פ"ח ע"ג) ששכח לפני זריקה חייבין לעשות פסח שני ומאן

30. צל"ח מסכת פסחים דף צח עמוד ב

שם ופטורין מלעשות פסח שני. כתבו התוס' ולא דמי להא דאמר לעיל שכח לפני זריקה חייבין לעשות פסח שני. הנה לא ביארו התוס' הטעם מדוע לא דמי. ואמנם הדבר פשוט, דשם שני הפסחים יוצאים לבית השריפה, אבל בכאן אף שהן אינן אוכלין עכ"פ הוא אוכל והרי הפסח כשר, וכיון שהפסח כשר אז אם שלו נשחט ראשון הם יוצאים בשלו, אלא שמספק אינן יכולין לאכול לכך פטורין מלעשות פסח שני, כיון שהפסח כשר הוא שהרי יש לו אוכלין שהוא אוכל ממנו.

ומזה הטעם נ"ל דלכך בסיפא באמר להן ואמרו לו, תנן ואם אינו ידוע איזה נשחט ראשון שניהם יוצאים לבית השריפה, ושם לא סיים שפטורין מלעשות פסח שני. ששם באמת חייבין שניהם לעשות פסח שני, ששם לא מיירי בשכחה אלא שאינו ידוע איזה נשחט ראשון, והיתה הזריקה בפסול וחייבין בפסח שני. ולכן אני תמה על רבינו הגדול בפרק ג' [מהלכות קרבן פסח] הלכה ו' שכתב גם שם שפטורין מלעשות פסח שני, ובפרט שפסק שם בהלכה ב' באומר לשלוחו צא ושחוט עלי את הפסח וכו' שאם שכח קודם שיזרק הדם חייבין בפסח שני, וכלישנא קמא דאביי לעיל דף פ"ח ע"ב, וא"כ לא היה לו לסיים כאן ופטורין מלעשות פסח שני. ויבואר אחר זה.

31. דף על הדף פסחים דף צח עמוד ב

במשנה: ואם אינו ידוע איזה מהן נשחט ראשון או ששחטו שניהם כאחד הוא אוכל משלו והם אינם אוכלין עמו כו' ופטורין מלעשות פסח שני. כתב המהרש"א דהא דאינו אוכל בנשחטו שניהם כאחד הוא משום דא"א לצמצם, דאם תאמר דאפשר לצמצם, א"כ אמאי פטורין מלעשות פסח שני, והרי אין נמנין על שני פסחים כאחד.

המקדש דוד (קונט' ה' אות א') העיר דמנא ליה להמהרש"א דאין נמנין בכה"ג על שני פסחים, והא לא אמרינן כן לעיל (פח ב) רק משום דאין ברירה שאינו ידוע מאיזה קרבן הוא יאכל, אבל מנ"ל דאם שחטו עליו שתיהם דאינו יוצא כלל, וע"ש מש"כ בזה.

32. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף צח עמוד ב

אי שייך מינוי על הפסח בלא אכילה

וכן חמש חבורות וכו' וכן הם אומרים. הנה מינוי על הפסח היינו שיכול לאכול, דשלא לאוכליו ל"ש מינוי, ואם הוא בבית האסורים של גויים וכדו' ל"מ והיינו דבין אם נאמר דמינוי אי"ז הקנאה אלא התמנות וקביעות

על הפסח דנמצא דאם אינו בזה שא"י לאכול משום מה אזי ל"ש מינוי בלא מציאות של ראוי לאכילת פסח ואף אם נתמנה בתחילה משלם ואח"כ פקע המציאות זו הר"ז בטל ממילא המינוי ואף אי נימא דמינוי היינו בעלות, מ"מ ל"ש בעלות לא מציאותית ובודאי פקע המינוי, ולפי"ז צ"ע הכא בחמש חבורות שנמצא בשעה שמתנה על המינוי הוי כממנה בדיבור בעלמא בלא שום אחיזה שהרי צריכים אנו שכולם יאמרו כן כמ' במשנה וצ"ל דמכיון שהולך הוא עתה על הסדר זה שכולם יאמרו ומלכתחילה אנו יודעים שימשיכו ולבסוף יסתדר המינוי עצהיו"ט שפיר מהני. ואף שלעיל שנשרף הפסח הק' בתוס' דלא חזי לאכילה עי' מהרש"א וקרני ראם וצ"ע.

1. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף צח עמוד א

אנינות בשוי"ט ולענין ק"פ ונ"מ בטעם

אלימא דמית קודם חצות הא חיילא אנינות. הנה לעיל איתא דגבי אונן לא העמידו דבריהם במקום כרת ושם איירי מצד אנינות לילה דרבנן. וכאן בסוגיא נתחדש דיש בזה מניעה נוספת והוא כשחל אנינות קודם חצות ופירש"י מצד גזירה דרבנן אך מהתוס' והר"ח משמע דהוא מה"ת מצד מ"ש בזבחים צ"ט: שלמים בזמן שהוא שלם, (וע"ע מ"ש מו"ק י"ד ע"ב). ובטעם הדבר איתא בזבחים שם מצד דין שעת זביחה דבעינן כשהוא שלם ובפשטות זהו דין דאורייתא וכנ"ל.

והטעם דאחר חצות שוחטין פירש הר"ח חידוש גדול דבשבת ויו"ט לא חל אנינות והנה כבר הביאו ראיות דאנינות יש גם בשבת ויו"ט לענין אכילת קדשים. וצ"ל דכוונת הר"ח רק לענין הדין של בזמן שהוא שלם דלענין זה לא חל ביום טוב ועוד חידוש יש בהר"ח דלענין זה יש חלוק אם חל כבר אנינות קודם חצות דאז לא פקע כלל. אבל במת אחר חצות כיון דחל יום טוב דפסח לא חל האנינות.

והתוס' כתבו מצד בזמן שהוא שלם אך לא פירשו טעם החילוק בין קודם חצות לבין אחר חצות. ויתכן דלמדו כהר"ח או יתכן דס"ל לתוס' דמ"ע דכרת דפסח דוחה איסור דאורייתא של בזמן שהוא שלם אך כל זה דווקא בחל פסח קודם לאנינות. [ולפי"ז קצת יל"ד מפ"מ אמרו למעלה על אנינות שלא העמידו דבריהם במקום כרת ומצד אנינות לילה בזמן אכילה ולכאורה טפי מינה הו"ל לש"ס למימר דהותר אפילו איסור תורה של בזמן שהוא שלם וצ"ל דהש"ס מעדיף למצוא חידוש שהתירו אכילה באנינות].

שם. ועיין ב"ח שכתב דהוי י"ד יום טוב מצד ההלל שבשחיטה והגם דעדיין לא הקריב מ"מ נחשב יום טוב משום שזהו זמן ההלל [ואף שיל"ד דהרי בע"כ אין לפרש בהר"ח דאלמלא היה יום טוב לא היה הלל על השחיטה דז"א שהרי פסח שני יוכיח שטעון הלל בשחיטה אע"כ דהשחיטה גרידא מחייבת את ההלל. ובע"כ דכוונת הר"ח דא"ז סימן אלא סיבה דמחמת ההלל נחשב ליו"ט וא"כ קשה דהתינח כששחט אבל מפ"מ הוי יום טוב קודם שחיטה וצ"ל דעכ"פ חשיב יום טוב לכל מי שעומד לשחוט].

2. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף צח עמוד ב

אין מביאין קדשים לבית הפסול. דאע"ג שיש מצוה לאכלן אבל יש איסור שמא אשם הוא והוא איסור דאורייתא ולא רק באיסור דאורייתא מיקרי מביא לבית הפסול אלא אף באיסור דרבנן דלעיל אמרינן בגמרא שאין מביאין תודה בערב פסח משום חמץ שבו ומקשה הצל"ח דהוה ליה למימר משום מצה שבו שהרי בערב פסח אסור לאכול מצה ונמצא מביא קדשים לבית הפסול שהרי ממעט באכילתו ומחדש הצל"ח ואומר שאין הדבר ברור דאפשר שמותר לאכול בע"פ מצה שבתודה כיון שיש מצות עשה לאכלו ודוחה איסור דרבנן. ואילה"ק דהא יכול לבשל המצה שבתודה דז"א דכמו שאין יוצא ידי מצה במצה מבושלת כך אין לבשל מצה שבתודה.